

Herinneringen aan het volksdansen in Leiden, en vooral aan Oud Poelgeest

Dries Touw, november 2016

Voorgeschiedenis

In 1947 zat ik in Delft op de lagere school. Ik was twaalf. Na vijf jaar oorlogstijd was mijn klas de eerste, die een schoolreisje kon maken, naar Brabant. We keken onze ogen uit op heiden en dennenbossen, die we nog nooit hadden gezien. In de jeugdherberg waar we sliepen moesten we de beheerders vader en moeder noemen, wat kinderachtig! We leerden er een volksdansje: 'Joepie Joepie is gekomen, heeft mijn meisje weggehaald, maar ik zal er niet om treuren, gauw een ander opgehaald. Lala lalala, lala lalala, lala lalala, lalalala'. Kon het nog kinderachtiger? Dat deed je niet als jongen, maar je moest wel.

Op mijn twaalfde werd ik lid van de NJN (Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie), een echt vrije jeugdbeweging, die helemaal werd gerund door de leden, die toen niet ouder dan 23 jaar mochten zijn. Daar kon je de natuur bestuderen, maar als vanzelf leerde je organiseren en besturen. In de kampen werd enthousiast gehupst. Dat was volksdansen in excursiekleding en op schoenen of rubber laarzen. Dat leek naar mijn gevoel meer op het dansen in de dorpen van vroeger dan het dansen in dansgroepen.

De meeste hupsen kwamen uit het repertoire van de jeugdherbergen, maar in de vijftiger jaren werden veel NJNers lid van volksdansgroepen en brachten ze daaruit andere dansen mee, of lieten die zien op de bonte avond van het jaarlijkse congres.

Ik keek vaak toe, maar meedoen? Geen sprake van! Ze kregen me niet in de kring. Dat gebeurde pas in 1954, toen zeventien leden van afdeling Leiden een weekend hielden in Noordwijkerhout. Het werd een echt NJN kampje, aan de ene kant serieus natuurhistorisch door het maken van trekvogeltellingen, aan de andere kant gezellig, met avondwandelen, zingen en hupsen. Ik had mijn blokfluit meegenomen om het hupsen te begeleiden, maar Kay Wiersma speelde veel beter. Omdat je in een kamp met zo weinig deelnemers niet aan de kant kan blijven staan, hupste ik voor het eerst mee, na zeven jaar geheelonthouding. Ik had de dansen zo vaak gezien dat ik er geen moeite mee had. Het was eigenlijk best leuk!

Annemiek van Helsdingen was erbij en zei dat er in Oegstgeest kon worden gedanst bij een net opgerichte groep, in het koetshuis van kasteel Oud Poelgeest. Nadat ze dat later nog eens had gezegd gingen we in december met een paar NJNers naar het slotbal. Ik was meteen verkocht. Dit was iets voor mij! Ik had niet meer dan een zetje nodig, om over de drempel te stappen. Gek hoor!

Nog iets gek. In mijn eerste studiejaar moesten we een basiscollege natuurkunde volgen, niet meer dan de stof van de middelbare school, doodsaai voor de toehoorders en ondankbaar werk voor de docent, die vast liever aan zijn onderzoek had gewerkt. Ik hield geen herinnering aan hem over. Maar toen ik bij Oud Poelgeest kwam stond hij weer voor me, lector experimentele fysica dr. Dirk de Klerk (1914 - 1979), maar nu als dansleider!

De begintijd van volksdansgroep Oud Poelgeest

Het landgoed Oud-Poelgeest was sinds 1940 eigendom van de gemeente Oegstgeest. Die verhuurde het na de tweede wereldoorlog aan een stichting, die bijeenkomsten organiseerde, onder andere van protestants-christelijke organisaties. Een kerkwerker van de Hervormde kerk (wika) begon er een volksdansgroepje. Binnen de universiteit werd zo'n groepje opgezet door de natuurkundige De Klerk. Volksdansgroep Oud Poelgeest ontstond in 1953 door samenvoeging van die twee. Van het begin af aan werd er op maandagavond gedanst in het koetshuis van het kasteel.

De Klerk kreeg de leiding. Hij was een bescheiden, wat schutterige man, die zelf niet fraai danste, maar enthousiast en uitstekend les gaf. Volksdansen was zijn grote hobby. Terwijl andere volksdansgroepen in Leiden en omgeving kwamen en gingen is Oud Poelgeest blijven bestaan.

We mochten nog lang en kosteloos het koetshuis en de geluidsapparatuur van de stichting gebruiken, tot die het koetshuis nodig kreeg. Het was een ideale plek om te dansen. We veroorzaakten geen geluidsoverlast, want het koetshuis lag vrij in het bosachtige park rond het kasteel. In het voorjaar stond het hele landgoed vol bloemen. Dat droeg bij aan de feestelijke sfeer van onze bals op Hemelvaartsdag. Ik herinner me dat we tijdens zo'n bal tussen de middag ons brood wel eens opaten tussen de bloemen. Bij

mooi weer dansten we op maandag wel eens buiten, voor de ingang van het kasteel, maar het danst niet lekker op grint.

De Klerk leverde de platen. Elke maandagavond fietste hij met een koffer vol platen van Burggravenlaan 20 in Leiden naar Oegstgeest. Zijn vaste hulp was Jan van der Meyden, die elke dansavond onze contributie inde en bijhield in een presentieboekje. De dansers betaalden 35 cent per avond, waarvan een dubbeltje bestemd was voor De Klerk, die het gebruikte voor de aanschaf van nieuwe platen. Als hij iets met ons wilde bespreken gebeurde dat in de pauze. Toen Jan moest verhuizen vroeg De Klerk mij het contributie innen over te nemen. Dat was niet veel werk en ik deed het graag, ook omdat ik hierdoor iedereen een beetje leerde kennen.

Toen ik erbij kwam was Annemiek waarschijnlijk het laatste lid van De Klerk's studentengroepje. Zij en ik waren de enige studenten, allebei biologen. Door Annemiëks reclame kwamen er geleidelijk meer NJNers bij. Op de groepsfoto van een bal in 1956 zijn dat Margreet Redel, Herman Leuveninck, Tine Zunderman, Hans Havers en ik. Hoe groot de groep toen was weet ik niet meer. Op die bal foto staan 39 personen, maar daar waren introducés bij, en zullen leden hebben ontbroken. Volksdansende mannen waren ook toen schaars. De leden waren veel jonger dan nu. De meeste waren 15 - 25 jaar. Elk jaar verloren we mensen, die moesten verhuizen na het afsluiten van een opleiding. In 1956 was De Klerk 41. Hij was de oudste en werd met 'meneer' aangesproken!

Oud Poelgeest was een bijzondere groep. De meeste volksdansgroepen hadden toen een repertoire van West- en Midden-Europese dansen. Daar kwamen vanaf de vijftiger jaren dansen bij uit Israël en de Balkan, maar Oud Poelgeest had veel dansen, die nergens anders werden gedaan. De Klerk had een tijd in de Verenigde Staten gewerkt en daar kennis gemaakt met het wereldwijde volksdansprogramma dat daar populair was. Hij bracht het mee naar Nederland. Het stond op 78 toeren platen van het Amerikaanse label Folkraft Records. Ik heb tientallen van die platen in de kast liggen, maar kan ze niet meer draaien, doordat ik de benodigde apparatuur niet meer heb.

We deden dansen uit een stuk of twintig landen, maar de meeste kwamen uit Israël, Joegoslavië, en Scandinavië. Bijna al onze Joegoslavische dansen leerden we in een tamme versie uit de VS, die wel op bejaarden gericht lijkt, maar dat wisten we toen nog niet. Op mijn incomplete lijst staan tachtig dansen die we toen deden. Ze zijn haast allemaal te bekijken op het web. De meeste stonden destijds nog niet op het repertoire van andere groepen en vele zijn wellicht alleen door ons gedanst. Er staan evergreens op als Misirlou, Mayim Mayim en Tarantella, maar de meeste zijn na het afscheid van De Klerk uit het repertoire van Oud Poelgeest verdwenen.

Door het revolutionaire dansprogramma werd de groep wijd en zijd bekend en voelden wij ons pioniers, maar bij sommige andere groepen vonden ze paardansen van ons te sexy, onvoorstelbaar! Bij het Hemelvaartsbal was het koetshuis wel eens te klein.

We hielden zo nu en dan een gezamenlijke dansavond met een andere groep. Ik herinner me een klein groepje van Nel Stolk in het Leidse Volkshuis, een grote Haagse groep, en vooral de Haarlemse Baonopstekkers. In de pauze lieten we elkaar bijzondere dansen zien. Bij andere groepen zag ik een paar keer de Goudse pijpendans. Daarbij moest een danser zijn voeten snel laten bewegen tussen de gekruiste stelen van twee lange, fragiele Goudse pijpen. Wij lieten meestal de Zweedse Oxdansen zien, waarbij twee mannen elkaar de loef af proberen te steken, of de Zillertaler Ländler, een mooie dans voor paren. Het meest bijzonder was de Tsjechische Beseda, een figuurdans die ongeveer dertien minuten duurde. Daarvoor werden vier paren klaargestoomd. Hij is in vele versies te zien op het web, maar na het vertrek van De Klerk is hij door Oud Poelgeest nooit meer gedanst. Hij stond op een set platen, die na de oorlog was uitgegeven door het 'American Relief for Czechoslovakia'.

Henk van de Wateren was leider van de Baonopstekkers. Hij kwam regelmatig langs om onze dansen te leren, en leidde samen met De Klerk onze eerste Hemelvaartsbals. Zijn groep was heel bekend, omdat ze een programma op de radio had, ik meen op zaterdagmiddag. Het begon altijd met een uitroep van Henk: 'Wat gaan we doen?'. Dan riepen de dansers 'de baon op stekken' en viel de muziek in. In dat programma werd gezongen door de Haarlemse zangeres en 'rebelse meid' Cobi Schreijer, die in 1971 optrad in het Leidse Internationale Volksdansfestival.

In februari 1956 was het wereldbal van de foto, en in dat jaar werd ook ons eerste Hemelvaartsbal gehouden. Daarvoor werden volksdansen uit het hele land uitgenodigd in 'De Volksdans', het blad van de NEVO (Nederlandse Volksdansvereniging). Het was volop voorjaar in het kasteelpark, er kwamen veel dansers uit andere plaatsen, en het bal werd een groot succes. De gasten zagen en leerden veel voor hen onbekende dansen, en wij ook.

In het voorjaar van 1959 ging ik drie maanden veldwerk doen in Zuid-Frankrijk. Mieke van der Meij nam het innen van de contributie van me over. Toen ik terugkwam schrok ik ontzettend. De Klerk had tijdens het dansen een hartaanval gekregen. Toen hij beter werd stond zijn vrouw erop dat hij ophield met dansen. De groep zat opeens zonder leider. Iedereen was op De Klerk gesteld. Het was geen wonder dat veel leden verdrietig afscheid namen. 'Nu hij weg is kan het niks meer worden', zeiden ze. Maar twee gevorderde dansers, Tineke Wildschut en Jan van Treuren, sprongen toen in. Ze kregen in den beginne hulp van Henk van de Wateren. In 1960 leidden ze gedrieën het Hemelvaartsbal. Die zomer ging ik in militaire dienst en pas in 1964 kwam ik terug naar Leiden.

De Klerk werd natuurlijk erelid. Hij kwam vaak kijken bij het Hemelvaartsbal en schreef in 1967 een inleiding in het gidsje voor onze Bulgaarse Week. Hij overleed in 1979, net voor zijn pensioen. Toen zijn enige dochter Liesbeth vijftien werd heeft ze een jaar meegedanst, maar daarna niet meer.

Vanaf 1964

Toen ik in 1964 terugkwam was er veel veranderd. Door een sterke uitbreiding van de activiteiten van de stichting kon de groep niet meer beschikken over het koetshuis en dansten we in een gymzaal aan de Boommarkt. Daar zit nu Webster University. Er waren ongeveer zestig leden, maar daar waren bijna geen oude bekenden van mij bij. De leeftijdsopbouw was nog dezelfde. Vier van de vijf leden waren jonger dan 25 jaar.

Er waren veel meer NJNers lid dan voorheen, ook uit andere plaatsen, zelfs uit Rotterdam. In de jaren hierna nam hun aantal langzaam af. Een aantal bij Oud Poelgeest dansende NJNers had in die bond bestuurservaring opgedaan en bracht structuur in de volksdansgroep. Het werd een vereniging met statuten en een huishoudelijk reglement, waarmee de groep rechtspersoonlijkheid kreeg en recht op subsidie van de gemeente Leiden. Oud Poelgeest werd administratief ondergebracht in de Leidse Jeugd Actie (LJA), waarover later meer. Wim Lubbers deed het meeste werk voor het opzetten van de vereniging en hij ontwierp de reglementen, waarbij hij die van de NJN als voorbeeld zal hebben gebruikt. Hij werd de eerste voorzitter en later erelid. Lenie van den Hoek was secretaris. Toen ik weer danste ging ik als vanzelf mijn oude werk als penningmeester weer doen, samen met andere administratieve klusjes als het beheer van het muzikale archief en de dansbeschrijvingen. De ledenadministratie over de periode 1962-1967 heb ik later samengevat in een kaartsysteem.

Oud-NJNer Wim Wolff was dansleider. Hij deed dit pro Deo, maar de gymzaal moest worden gehuurd en de groep moest haar eigen apparatuur bekostigen. De contributie was daardoor veel hoger dan vroeger. Hij kon tot eind 1966 nog steeds per avond worden betaald. De grammofoonplaten werden vervangen door geluidsbanden. De oude platen werden weggegeven aan liefhebbers als ik. Ik kocht een bandrecorder en ging daarmee volksdansen en volksmuziek verzamelen.

Het dansprogramma was sterk veranderd. Beginnersdansen uit de Baltische staten, Scandinavië en de Balkan waren merendeels vervangen door andere, voornamelijk Israëlische, Joegoslavische en Griekse dansen. Wim Wolff had voor zijn studie een tijd veldwerk gedaan in Kalamata en bracht daar geleerde Griekse dansen op ons over. Beter kon niet. Hij leidde in 1964 het Hemelvaartsbal, dat nog steeds in en bij het koetshuis kon worden gehouden. Meer dan de helft van het programma bestond op die dag uit dansen, die nieuw waren voor mij. Ik keek mijn ogen uit, toen een paar dansers uit een Haagse groep Servische dansen lieten zien, die veel levendiger en moeilijker waren dan de dansen die wij kenden uit dat gebied.

In 1964 studeerde Wim Wolff af en vertrok hij uit Leiden. Thijs Loosjes wilde de dansleiding wel overnemen, maar hij zag het niet zitten om de hele avond les te geven. Ik heb toen een jaar les gegeven aan de beginners. Dansles geven was nieuw voor ons. Ik vond het fijn om door te geven wat voor mij zo'n heerlijke ontspanning was, maar ik had nog veel te leren.

Binnen een volksdansgroep wordt de sfeer sterk beïnvloed door de dansleider. Als hij of zij afscheid neemt gaat dat vaak gepaard met het vertrek van leden, die bij de nieuwe leider niet vinden wat ze zoeken. Dat gebeurde toen De Klerk wegviel, maar toen Wim Wolff vertrok gebeurde het tegenovergestelde. Onverwacht kwamen er verbazend veel nieuwe leden bij, tot de groep negentig leden had, het hoogste aantal in de zestiger jaren. Dat was goed voor de kas, maar de zaal werd te vol, en doordat er steeds nieuwelingen bij kwamen moesten de dansen telkens weer worden uitgelegd. In die grote beginnersgroep ontstond ook een andere sfeer. Dat was niet goed. Sommige gevorderden wilden dat er beginners werden weggestuurd. Dat ging te ver.

Die grote aanwas kwam, doordat de dansavond voor veel nieuwelingen een populair ontmoetingspunt was, of de plek waar hun meisje danste. Toen dat tot ons doordrong lag de oplossing voor de hand. We stelden een tijdelijke ledenstop in en ik sleepte bij elke dans iedereen de vloer op, zodat de meelopers verdwenen. Al doende leert men, maar ik ben hardleers.

In 1968 verzorgden Juul Rebers en ik twee dansavonden voor kraamverzorgsters in opleiding. De tweede avond vroegen de meisjes of een paar jongens mochten komen kijken. Dat vond ik best, maar er kwam een flinke groep binnen. Een paar deden zelfs mee. Toen aan het eind van de avond de dame van de opleiding binnen kwam waren de rapen gaar. Ze veegde die knullen de zaal uit. Juul en ik hadden binnenpretjes, maar ze vroegen me nooit meer.

De NEVO was na 1960 explosief gegroeid en heel actief geworden in het verhogen van het danspeil. In 'De Volksdans' stonden professionele artikelen, bijvoorbeeld over Romanotatie (een dansnotatie systeem) en over de onregelmatige maatsoorten in de muziek van de Balkan, Griekenland en Turkije (door etnomusicoloog Wouter Swets). In Rotterdam was zelfs een opleiding gekomen tot gediplomeerd dansleider. Voor de gewone dansers waren er ook dansdagen en cursussen onder leiding van specialisten. Thijs en ik maakten daar meteen gebruik van.

Om Joegoslavische dansen te leren van een specialiste volgden we in 1964 een cursus in Den Haag van Tonnie van Breda. Zij was in Joegoslavië in de leer gegaan bij professionele volksdansgroepen. Ze lette sterk op stijl en lichaamshouding. Dat viel me niet mee. Ik was enthousiast, maar vond me niet goed genoeg en had onvoldoende lichaamsbeheersing. Daarom heb ik me altijd beperkt tot het les geven in simpele beginnersdansen.

In februari 1965 namen we met een paar leden deel aan een cursus Macedonische dansen door Atanas Kolarovski, de choreograaf van het Macedonisch danstheater Tanec. Hij wilde ons zó leren dansen, dat we mee konden doen op een feest in Macedonië, maar op mijn enige echte dorpsfeest in Macedonië waren de mannen zo bezopen, dat ze meer wankelden dan dansten. In Hongarije heb ik wel fijn mee kunnen doen. Er werd bij die cursus gedanst op Folkraft platen, die we konden bestellen, maar onze Tineke Wildschut bracht een kleine cassette recorder te voorschijn, waarmee ze de muziek stiekem opnam. Door galm en bijgeluiden was de kwaliteit van de opnamen niet geweldig, maar ze waren heel geschikt om er de dansen nog eens bij te oefenen.

Het Leidse jeugdwerk was door de gemeente ondergebracht in een kantoortje op de begane grond van het stadhuis, met een onopvallende eigen buitendeur aan de Koornbrugsteeg. Daar zaten meneer Steinbach, de ziel van de Leidse Jeugd Actie (LJA), en zijn secretaresse. Hij zat altijd voor ons klaar, organiseerde cursussen en bracht de verenigingen in contact met elkaar. Regelmatig werd ons gevraagd een avond volksdansles te geven, als ontspanning tijdens een vormingsweekend, of bij andere jeugdverenigingen, zoals een vereniging voor plattelandsjongeren uit Zoeterwoude. Wim, Thijs of ik deden dat, vaak samen met Juul (Julia) Rebers. Er volksdansten dan mensen die dat nooit hadden gedaan en er niet altijd om hadden gevraagd. Het was een heel plezier om te zien dat stijve jasjes en dasjes uitgingen en de mensen echt loskwamen.

De LJA organiseerde elk jaar een volksdanscursus voor het kader van de andere jeugdverenigingen in Leiden en omgeving. Die cursussen werden eerst gegeven door Wim Lubbers en daarna drie jaar door mij. Ik vond het een heerlijke klus en ben er alleen mee opgehouden, doordat ik in 1970 en 1971 alles opzij moest zetten voor mijn dissertatie onderzoek. In twaalf avonden (later vijftien) legden we dansen voor beginners uit aan gemotiveerde, enthousiaste deelnemers. Ze kregen een syllabus mee met dansbeschrijvingen, de gebruikte muziek, een adres, waar die te krijgen was, gegevens over de Leidse volksdansgroepen en over de Rotterdamse opleiding tot gediplomeerd volksdansleider. Als Oud Poelgeest een dansdag organiseerde met een buitenlandse leider konden de LJA cursisten meedoen.

In 1965 waren meer bijzondere gebeurtenissen. Op bevrijdingsdag werd ons gevraagd te dansen op het Stadhuisplein, het Bevrijdingsplein en het schoolplein in de Oppenheimstraat. Bij makkelijke dansen kon het publiek meedoen, en dat deed het ook. De recensie in het Leidsch Dagblad was positief, maar een schrijver van zwavelzure ingezonden stukken had niets dan kritiek op alle door de gemeente georganiseerde festiviteiten. Hij of zij schreef onder andere: 'Rest mij nog te vermelden, dat hier en daar volksdansen werden uitgevoerd, waarbij men in de Oppenheimstraat de treurige moed heeft gehad, de deelnemende kinderen (sic!) een kopje water aan te bieden, dat ze zelf uit een plastic emmer konden scheppen. Kortom, het was een groot fiasco.'

Wat was het geval? Ik woonde in de Oppenheimstraat, en toen de groep daar aankwam bedacht mijn vrouw, dat we na twee voorstellingen wel dorst zouden hebben. Die emmer water was een zeer gewaardeerd initiatief van haar!

In diezelfde week lieten we op het toneel van het Volkshuis een paar dansen zien op een bijeenkomst van geheelonthouders, met onze vroegere minister-president Willem Drees op de eerste rij. Ja, we dansten voor vaders Drees! Ik moest ons optreden inleiden en sprak het gezelschap aan als 'liefhebbers van het appelsap' of zoiets. Ik kreeg het gevoel, dat dit ongepast werd gevonden.

In oktober moest de Leidse Jeugd Actie vertegenwoordigers van aangesloten groepen naar paleis Soestdijk sturen, om er 'in aanwezigheid van de koninklijke familie' de feestelijkheden op te luisteren ter gelegenheid van de Europese vluchtelingenactie 1966. Met een bus vol leden van vele andere verenigingen reden een paar van ons naar het paleis. Daar zat een reusachtige menigte in de open lucht te wachten op een gevarieerd pret programma, waarvan ik me niets herinner. De koninklijke familie zat heel ver weg. Ze was nauwelijks zichtbaar in het donker van die herfstavond.

In februari 1966 moest voorzitter Wim naar een vergadering van het Leidse CIU (Comité Internationale Uitwisselingen). Dat wilde een internationaal volksdansfestival organiseren, samen met de NEVO, die om de twee à drie jaar zo'n festival hield. Het idee kwam waarschijnlijk van CIU vertegenwoordiger Zunderman. Hij was lid van de gemeenteraad, voorzitter van de LJA, en een idealistisch socialist van de oude stempel. Zo lang ik hem kende liep hij warm voor de NJN en het volksdansen. Zijn oudste dochter Tine was lid van de NJN en Oud Poelgeest. In september kregen we het verzoek iemand te leveren voor een werkcomité, dat een in 1967 te houden festival moest organiseren. Wim vroeg of ik dat wilde doen. Ik zei ja, maar had geen idee wat me te wachten stond. In het comité zaten de directeur van de VVV, een ambtenaar van het stadhuis (die secretaris werd), vertegenwoordigers van de NEVO, het CIU, de LJA, het Volkshuis en onze volksdansgroep. Over dat eerste Leidse festival is zoveel te vertellen, dat ik het aan het eind van dit geschrijf heb bijgevoegd.

De NEVO organiseerde ook meerdaagse Paas- en Kerstcursussen, waarvoor buitenlandse dansleiders naar Nederland werden gehaald. Na zo'n cursus trokken die vaak door het land om les te geven aan dansers van bij de NEVO aangesloten groepen. In januari 1967 ontvingen wij voor het eerst zo'n specialist te gast, de Bulgaarse dansleider Tzvjatko Vasilev. Hij logeerde bij mij en mijn gezin. Als hij les gaf straalde hij kracht en temperament uit en maakte hij ons laaiend enthousiast, maar in de Oppenheimstraat was hij een stille man, die bezig was met zijn postzegelverzameling en in de stad de warenhuizen af liep. Daar was de opruiming nog niet voorbij. Hij sloeg allerlei artikelen in, die in Bulgarije niet of moeilijk te krijgen waren, maar voor ons dood ordinair waren. Van sommige kleine dingen kocht hij een hele voorraad voor de leden van zijn ensemble in Gabrovo. Oud Poelgeest gaf hem een fotoboekje van Leiden en twee Makkumer tegels mee. Vanuit Bulgarije stuurde hij later een bedankje. In februari kregen we Griekse dansles van Eleni Tsaouli, een begrip in de Griekse danswereld.

Na het eerste festival (1967)

Tijdens het festival kreeg volksdansen in Leiden zoveel aandacht dat we in september een flinke toeloop van nieuwe leden verwachtten, maar die bleef uit. Hij ging naar Misirlou, de in 1965 door Helene en Jack van der Marel opgerichte volksdansgroep in het Volkshuis. Misschien kwam dat, doordat die groep niet in een sfeerloze gymzaal danste, maar in de theaterzaal van het Volkshuis, met alle daarbij horende faciliteiten, zonder zaalhuur en daardoor met een lagere contributie.

In het Volkshuis bracht Hans Wortman ook een groep dansers bijeen, die het toneel op gingen onder de naam Achalay. Een aantal gevorderde leden van Oud Poelgeest trok daar heen. We maakten ons zorgen over die ontwikkelingen, maar OP heeft zich goed kunnen handhaven en is sterk gebleven.

1968 begon met een driedaags bezoek van de Roemeense dansleider Leonte Socaciu uit Boekarest. Hij was de leider van de Roemeense groep bij het festival. Hij logeerde bij mijn gezin en gaf een weekendcursus aan leden van Oud Poelgeest, Misirlou en deelnemers aan de LJA cursus. Leonte was een levendige kleine man, en een etnomusicoloog, die in zijn land op allerlei plaatsen door lokale musici gespeelde volksmuziek had opgenomen en daar veel over wist te vertellen. Hij vond onze kinderliedjes zo leuk, dat ik een bandje ermee opnam voor zijn kinderen. Bij het afscheid gaf hij Oud Poelgeest een album met drie Roemeense volksdansplaten. Wij lieten de Roemeense ambassade weten hoe enthousiast we over hem waren. Ons lid Eddie Dalm zocht Leonte op tijdens zijn zomervakantie en liet ons zijn dia's zien.

Dat jaar deed Thijs doctoraal en vertrok hij uit Leiden. Na de zomervakantie werd Jan-Hein Griffioen onze eerste betaalde dansleider.

1969 werd weer een festivaljaar. Oud Poelgeest had in januari een Joegoslavisch weekend onder leiding van Ivan Ivančan. De dag daarna kreeg ik een bliksembezoek van Leonte en zijn vrouw Marianne. Zijn groep was in 1967 te gast geweest bij de volksdansgroep in Heino. Die groep maakte het jaar daarop een tournee door Roemenië en in de zomer van 1969 zou Leonte's groep weer door de mensen in Heino worden ontvangen. De Nederlanders wilden hen een tournee laten maken door Nederland en België, en Leonte hoopte dat ze weer konden deelnemen aan het Leidse festival. In juni zag ik hun voorstelling in het Haagse Zuiderpark.

Voor het tweede festival kwam het oude werkcomité weer bij elkaar. Dankzij de opgedane ervaring ging het allemaal makkelijker en sneller dan in 1967. Mijn taak was veel lichter, doordat Oud Poelgeest geen plannen had met een buitenlandse groep. We kregen in Leiden onder andere een Israëliische groep te zien van Moshe Itzhak Halevy. Hij bestond uit leden van drie etnische minderheden: Druzen, Tsjerkessen en Jemenieten. De enige vrouw was een jong Joods zangeresje, Hadasa Hadar. Met krachtige, heldere stem zong ze bekende liederen als 'Jerusjalaim'. Ze werd de lieveling van het publiek. Tegen journalisten zei ze, dat ze zelf haar optreden zwak vond, omdat ze zo moe was. Waardoor dat kwam hoorde ik pas na het festival. De groep was ondergebracht in sportpark Roomburg, dicht bij mijn flat. Op de maandag na het festival gingen we daar hun slaapzaal leegruimen. Degene die Roomburg beheerde sprak me aan. Het was een in Leiden bekende, warme en krachtige vrouw. Zij kwam erachter waardoor Hadasa zo moe was. De Heren stonden 's nachts in de rij om zich bij haar te ontspannen. Ze nam Hadasa mee naar huis en liet haar daar slapen.

In het najaar startte Oud Poelgeest met een groep voor kinderen van tien tot vijftien jaar. Binnen een maand waren er vijftig leden, waar onder mijn dochters Machteld en Pauline. Jan-Hein Griffioen verhuisde naar Noord-Holland en werd als dansleider opgevolgd door twee andere leden, de nog onervaren Hedwig Schoots en Trudy van den Broek. Hedwig zou al gauw naam maken als dansleidster, maar vooral als zangeres en instructrice van zang uit de Balkanlanden. Meer leden hebben later een volksdans carrière gekregen. Veel later, in 1981, ging ik in Den Haag naar een cursus Tsjechische en Poolse dansen, die werd gegeven door Saskia Andriessen. die ook uit Oud Poelgeest afkomstig was en gediplomeerd dansleider werd.

In het verslag over 1969 jaar staat dat de groep tot voor kort uit middelbare scholieren bestond, maar dat de meeste leden nu ouder waren. De stijging van de gemiddelde leeftijd was begonnen en zou doorgaan. De dansleiding bleef een probleem. Hedwig en Trudy werden in 1970 opgevolgd door Clara Witkam, die op haar beurt plaats maakte voor Aadje van Noordwijk. In 1972 kregen we weer een vaste dansleider in de persoon van Rob Elsenaar.

Ik kreeg het in 1970 zo druk met andere zaken dat ik minder ging dansen. In februari werd me gevraagd of ik een periode (twee jaar) lid wilde worden van het NEVO bestuur, waarvan Cees de Bruijn toen voorzitter werd. Hij kende me goed, doordat we in de festival comités hadden samengewerkt, maar ik wilde dat ik nee had gezegd, want ik ben slecht in praten en beter in uitvoeren. Omdat de NEVO veel tijd zou kosten ging ik uit het bestuur van Oud Poelgeest, 'voor ik eraan zou vastgroeien' zei ik in de jaarvergadering.

In 1971 werd het derde Leidse festival gehouden, niet meer in de Stadsgehoorzaal, maar in de immense Groenordhal. Nieuw was het muziektheater 'Hai Waddoe way?', waar op zaterdag door volkszangers en -zangeressen werd gezongen, onder regie van Marie-Cécile Moerdijk, die ik had ontmoet als voorzitter van de Vereniging voor Volkszang, en op zondag onder Cobi Schreijer, een heel ander persoon. In de vijftiger jaren had ze in Haarlem een troubadour- en folkclub, die ook op de radio was te horen. Ze zong volksliedjes en protestliederen, of liet ze zingen door gasten als Boudewijn de Groot en Lenny Kuhr. Ze werd feministe en kwam daar duidelijk voor uit. Haar broer Herman was een van de oprichters en voorzitters van de NEVO. Ik moest niets hebben van ijdele Marie-Cécile met ster-allures; Cobi kende ik als echte kanjer in haar repertoire. We zeiden gniffelend tegen elkaar dat Marie-Cécile meer liet zien, maar Cobi meer liet horen.

1973 was een zwak volksdansjaar. Het bestuur liet me het financieel verslag over 1972 en de begroting maken. Op de jaarvergadering kwamen maar drie leden. Het twintigjarig bestaan van Oud Poelgeest werd op 3 maart in het koetshuis gevierd met dansen, eten en drinken. Het geplande internationale festival moest tot 1974 worden uitgesteld door een te zwakke bezetting van de organisatie.

Bij het festival in 1974 hoefde ik alleen voor tolken te zorgen. De serviceploeg werd gedirigeerd door Alphons Devilee uit het Volkshuis. Achalay had zich onder de zakelijke leiding van vader Evert Elsenaar sterk ontwikkeld en trad regelmatig op. Dat jaar vertegenwoordigden ze Nederland op het festival. Ze traden op met het orkest Csardas, dat ook in Leiden was ontstaan en waarin een paar goede kennissen van me meespeelden. Ik had ze in mei zien optreden in de Goudse schouwburg. Een van de danseressen van Achalay was Bianca de Jong, die bij Oud Poelgeest begon en zich snel ontwikkelde tot de beste leidster, bij wie ik heb gedanst.

De Leidse kranten stonden de dagen voor het festival vol foto's en grote artikelen. Een groep uit Israël bracht beveiligers mee. Dat maakte sommige volksdancers ongerust. Een meisje meende verdachte figuren in de buurt van de Israëli te hebben gezien, en zei dat tegen anderen deelnemers en de leiding van het festival. We letten allemaal een tijdje op bezoekers die zich verdacht gedroegen, maar het bleek loos alarm.

De trompettist van het Roemeense orkest kreeg op zaterdagmiddag zware kiespijn. We vonden iemand, die de tolk en hem naar een tandarts bracht. Toen hij onder het mes was schreeuwde hij het uit van pijn, en de op hun beurt wachtende patiënten krompen in elkaar van schrik. Later hoorden we, dat je in Roemenië je pijn niet moest onderdrukken, maar eruit gooien! Als ik me goed herinner raakte hij twee kiezen kwijt en hoefde hij die middag niets meer te doen. 's Avonds stond hij weer op het toneel, met zijn pijnlijke mond blazend alsof er niks aan de hand was.

In 1975 was ik voor mijn werk een paar weken in Japan. In Hiroshima logeerde ik in een gebouw van de universiteit. Toen ik op een avond in mijn dagboek zat te schrijven klonk uit de aan mijn kamer grenzende practicumzaal welbekende Joegoslavische volksdansmuziek. Via het open raam probeerde ik contact te maken met de daar aanwezige studenten. Ze waren lid van een volksdansgroep! Ik dacht ze een plezier te doen met het volksdansbandje dat ik bij me had, maar nee hoor. Binnen een paar minuten kreeg ik het weer aangereikt met de mededeling: 'hebben we al'. Aan mijn verbazing kwam geen eind. De Japanse groep in het Leidse festival van 1971 bestond uit volksdansleiders, die toen blijkbaar veel muziek hadden verzameld.

In 1976 was het vijfde Leidse festival. Het Nederlandse optreden werd verzorgd door Achalay, Nitsanim (Den Haag) en Jong Rolde. De Servische dansers van Abrašević uit Belgrado werden ondergebracht bij de Leidse dansers. Wij kregen twee meisjes, die het zo goed konden vinden met Machteld en Pauline dat we een van hen later hebben opgezocht in Belgrado.

In Leiden en omgeving waren toen negen grote en kleine volksdansgroepen: de toneelgroepen Achalay en Kriči Kriči Tiček, en de gezelligheidsgroepen Migdalim, Misirlou, Oud Poelgeest, Paiduska, Ruzmarin, Taratella en Trandafir. Oud Poelgeest was de enige zelfstandige gezelligheidsvereniging. De andere waren buurt- of clubhuisgroepen. Henk Oostrom en Kees Hillebrand startten dat jaar met een contactorgaan, het Leids Volksdansoverleg (LVO). Daarin konden vertegenwoordigers van alle groepen bij elkaar komen, om hun activiteiten op elkaar af te stemmen en gezamenlijke uitingen te organiseren. Henk en Kees vormden het zelf benoemd bestuur. Er kwamen maandelijkse instuiven in het Leids Vrijtijdscentrum (LVC), die werden verzorgd door Yvonne Knijnenburg, dansleidster van Tarantella, de groep van het LVC. Ze werden een groot succes. Met het oog op die instuiven werd een lijst van 37

dansen opgesteld, die bij elke groep moesten worden aangeleerd en op het programma kwamen van de instuiven. Dat waren goede, succesvolle initiatieven. Er kwamen in het LVC ook specialistische dansdagen, georganiseerd in samenwerking met de NEVO.

In 1977 werd Rob Elsenaar als dansleider van Oud Poelgeest opgevolgd door Martin Ihns, die danser was geweest bij het professionele Folkloristisch Danstheater van Ferdinand van Altena. Zoals je van hem kon verwachten legde Martin meer nadruk op stijl. Het dansniveau steeg daardoor, maar zijn manier van lesgeven en zijn dansprogramma waren zo anders dan die van Rob, dat er verschil van mening was onder de dansers. We waren wel blij met Martin, maar de meeste leden vonden dat hij teveel dansen uit Joegoslavië deed en te weinig oude bekenden. Martin vond dat hij bij een groter dansprogramma te weinig tijd zou hebben voor uitleg en stijlverbetering. Daarom verlengden we de dansavond van twee tot drie uur, en werd er duidelijker onderscheid gemaakt tussen het eerste deel voor de beginners en het tweede voor de gevorderden.

Dat jaar vertegenwoordigde ik Oud Poelgeest in de vergaderingen van de afdeling Volksdans van de Culturele Raad van Zuid-Holland. Die raad vergaderde in Delft, in het prachtige Gemeenlandshuis, waarvan ik als Delftse jongen nooit meer te zien kreeg dan de monumentale buitenkant, vol kleurige schilden met familiewapens. Wat had ik toen graag binnen rondgekeken! Er werd overlegd over de gevolgen van recente veranderingen in het verenigingsrecht, lokale ontwikkelingen in het volksdansen, et cetera.

Hier beseftte ik pas, dat de gemeentelijke subsidie van Oud Poelgeest kleiner was dan die van andere volksdansverenigingen. We stonden nog steeds te boek als jeugdvereniging, terwijl we dat niet meer waren, en kregen alleen subsidie voor leden die hoogstens 23 jaar waren. De helft was ouder! De gemeente reageerde welwillend op ons verzoek om gunstiger subsidiering. We schreven een gedetailleerde aanvraag en dienden die in bij de Culturele Raad van Leiden, maar die hief zichzelf op voor onze aanvraag was behandeld. Ik neem aan dat ze niet over onze aanvraag zijn gestruikeld. Hoe het verder ging ben ik vergeten..

In een bijeenkomst van de bij het LVO aangesloten groepen kwamen bezwaren naar voren tegen het beleid van Henk, die besluiten nam en handelde zonder overleg met de groepen. Er moest een ander bestuur komen, maar doordat niemand zich daarvoor beschikbaar stelde moest een formele oprichting van het LVO worden uitgesteld. Dat was jammer, want zonder bestuur, statuten en dergelijke kwam het LVO niet in aanmerking voor subsidiering. Het kwam in de lucht te hangen en verdween, maar de activiteiten in het LVC gingen door.

In 1977 verloor Oud Poelgeest veel leden. Dat werd gezien als gevolg van Martin's dansbeleid, maar toch wilden haast alle aanwezigen op de jaarvergadering dat hij bleef. Hij vertrok aan het eind van het seizoen, omdat hij door een baan als inspeciënt van het Folkloristisch Danstheater niet langer elke maandag beschikbaar kon zijn.. Hij werd even opgevolgd door Cock Kneteman, en in januari 1979 kwam Rob Elsenaar terug.

In mei 1978 werd het vijftienvigjarig bestaan gevierd in het koetshuis, onder leiding van Martin en met muziek van Prelaz en Conjunto Yaravi.

Het LVO leek dat jaar weer tot leven te komen, doordat Trees Peters, Nel Kelder en ik het bestuur op ons wilden nemen, maar er kwam geen gemeenschappelijk dansbeleid tot stand.

Demonstratiegroep Achalay wilde geen lid worden en diende zonder overleg met de andere groepen een plan in bij de gemeente voor de vorming van een danshuis, waarin alle Leidse groepen hun dansavonden zouden moeten houden. We wisten niet wat we hoorden en protesteerden bij de gemeente, want we vreesden voor het verlies van het eigen karakter van onze groepen. De buurthuisgroepen zouden sowieso niet kunnen verhuizen. Achalay kreeg inderdaad dansruimte van de gemeente. Daarin wilden ze buiten de NEVO om cursussen gaan organiseren, en dansdagen geven voor gevorderden uit de andere groepen, om daaruit nieuwe dansers voor hun toneelgroep te selecteren.

De zakelijk leider van Tarantella wilde dat het LVC het voor het zeggen zou krijgen bij de organisatie van de dansdagen en instuiven. Hierna werd 'LVO' op de affiches voor de instuiven vervangen door 'LVC'. Er bleef zo weinig over voor het LVO dat het ophield te bestaan. Mijn tastbare herinneringen

eraan zijn affiches van instuiven en dansdagen, en een grote, oranje poster met gedetailleerde informatie over volksdansgelegenheden in Leiden en omgeving.

In 1982 was het laatste internationale volksdansfestival in Leiden. Het was in de loop der jaren zo bekend geworden dat de kranten vol stonden met foto's en verhalen.

In 1987 ben ik gestopt met dansen. De laatste jaren danste ik het meest bij Misirlou, omdat Bianca de Jong daar de dansleiding had. Zij was ooit bij Oud Poelgeest begonnen en had zich pijlsnel ontwikkeld tot een docente, die iedereen meesleepte met haar enthousiasme. Ze had ook een natuurlijk overwicht, waardoor ze al rond haar zestiende werd geaccepteerd als leidster.

Het eerste Internationale Volksdansfestival in Leiden (1967)

Het werkcomité kwam regelmatig bij elkaar om plannen te ontwikkelen, vorderingen te bespreken en taken op zich te nemen. Het meeste werk werd gedaan door de NEVO en de secretaris. Ik ging tolken zoeken voor de buitenlandse dansgroepen, en onder de Leidse volksdansers hulppersoneel werven, dat tijdens het festival kleine karweitjes moest uitvoeren. Ik moest hun taken plannen, hun werk coördineren, en oplossingen verzinnen voor onverwachte problemen.

Er was voldoende aanbod van enthousiaste medewerkers uit Oud Poelgeest en Misirlou. Het gebrek aan jongens was een probleem, maar dank zij juffrouw Leemans, directrice van het Volkshuis, kregen we op kritieke momenten hulp van haar jeugdleiders.

De helpers kregen een passe-partout, waarmee zij alle festival evenementen konden bijwonen. Men was achteraf zeer tevreden over de activiteit van de Leidenaars, al ging er wel eens iets mis. Een van de meisjes moest een selectie van genodigden naar de ontvangkamer van de burgemeester en de NEVO voorzitter brengen, en anderen naar hun plaats in de zaal, maar zij bracht iedereen naar de ontvangkamer, die al gauw uitpilde. De betrokken genodigden zullen dit niet betreurd hebben, want het leverde een onverwacht glaasje sherry op!

Een dertigtal helpers verkocht programma's bij de voorstellingen, begeleidde de buitenlanders, ruimde logeergebouwen in en uit, deed boodschappen, hield toezicht bij de ingang van de Stadsgehoorzaal, verkocht plaatskaartjes, zette thee, controleerde in de eetzaal, wees chauffeurs van buitenlandse bussen de weg, hielp bij de optredens in bejaardencentra, begeleidde genodigden bij de officiële voorstelling (soms naar de verkeerde plaats), ving de Bulgaarse groep op bij hun aankomst in Leiden, richtte Sociëteit Minerva in voor het bal van de Nederlandse festivallers, assisteerde bij het optreden op het Pieterskerkplein, et cetera! Ik probeerde hun werk zo te plannen, dat ze ook vaak konden meedoen als deelnemer.

Tijdens het festival dirigeerde en improviseerde ik vanuit een kantoortje, dat ik deelde met NEVO medewerkster Joke Oosterling, die hetzelfde deed, maar op een hoger niveau. Zij hield de touwtjes in handen bij het dagprogramma, paste het zo nodig aan, was aanspreekpunt voor de leiders van de buitenlandse groepen, enzovoorts.

Oud Poelgeest wilde een buitenlandse groep huisvesten tijdens het festival en in de week erna. Als aan het festival meewerkende groep hadden we de eerste keus en kozen de Bulgaren, omdat een groep uit dat land furore en een prettige indruk had gemaakt tijdens het voorgaande NEVO festival. Voor de organisatie van de Bulgaarse Week zou ik zorgen. Dat lag voor de hand, omdat ik zo dicht bij het vuur zat.

Misirlou, de volksdansgroep van het Volkshuis, werd pas in 1967 lid van de NEVO, maar het bestuur van Oud Poelgeest en de directie van het Volkshuis voelden er van het begin af aan voor, om Misirlou volwaardig met Oud Poelgeest mee te laten doen, ook met onze Bulgaarse Week. Wie niet meewerkte was de dansleider van Misirlou, Hij vreesde voor een aantasting van het karakter van zijn groep en voor een doorkruising van zijn plannen. Hij werd pas een beetje enthousiast toen het festival aan de gang was, maar ook toen voelde hij weinig voor een intensieve samenwerking tussen beide groepen. Gelukkig werkten Misirlou kernlid Marijke Bakker en ik bij het Rijksherbarium, en kenden we elkaar al jaren. Via haar konden de leden van Misirlou van het begin af aan worden betrokken bij het festival en de Bulgaarse Week.

Om de samenwerking te bevorderen en elkaar te leren kennen hielden we besprekingen, waaraan de kernen van beide groepen deelnamen. Zo raakten veel actieve leden van begin af aan bij de organisatie betrokken en ging de Bulgaarse Week voor hen leven. Op de dansavonden kregen ook de andere leden informatie over de stand van zaken. De samenwerking werd uitstekend en mijn taak werd lichter. De huisvesting van de Bulgaren kwam eerder rond, we konden beschikken over de accommodatie van het Volkshuis, en vele Misirlou-ers leverden belangrijke bijdragen op allerlei gebied. Zonder Misirlou hadden we minder bereikt.

De eerste Leidse festivals werden gehouden in de Stadsgehoorzaal. In de ochtend van vrijdag 7 juli 1967 kwamen de buitenlandse groepen daar aan. De Schotse groep trok meteen de kostuums aan, wandelde naar de Lakenhal en danste daar bij de opening van een tentoonstelling, die ik niet heb gezien. Na de lunch liepen alle groepen met hun gidsen en Nederlandse helpers naar het Pieterskerkplein, waar een verhoogde dansvloer was gelegd. Iedere groep liet daar een dans zien, beschenen door de zomerzon. Veel dansen waren spectaculair, de muziek vaak ook, mijn helpers hadden geen problemen, en ik verschoot heel wat kleurenfilm.

Om vier uur werden de buitenlanders door de burgemeester ontvangen in het stadhuis. Het was een heel gedrang in de Burgerzaal. In het midden werd met moeite ruimte gemaakt voor een klein dansje door elk van de groepen. 's Avonds was er een grote voorstelling voor het publiek. Daarna gingen de Bulgaren met hun gastgezin mee, en reden de andere buitenlanders per bus naar de Bisschoppelijke Nijverheidsschool in Voorhout, waar ze sliepen.

Op zaterdagmorgen kregen ze een rondleiding door Leiden en werd hun muziek opgenomen in het Anthonius Clubhuis. 's Middags gaven de buitenlandse dansleiders in een aantal zaaltjes les aan de Nederlandse festivaldeelnemers en lieten een paar groepen hun dansen zien in de bejaardencentra Haagwijk en Rijn & Vliet. 's Avonds was de tweede voorstelling voor het grote publiek.

Zondag was alweer de laatste dag. Van elf tot vier uur was het grote slotbal in de Stadsgehoorzaal. Na het afscheid nemen ging iedereen naar huis, behalve de Bulgaren. Die bleven in Leiden en gaven 's avonds een publieke voorstelling.

Een pittige Bulgaarse week

Tijdens hun avondmaaltijd kwam de Bulgaarse handelsattaché binnen. Hij wilde de voorstelling bijwonen, maar vond Rumjana Petkova Andreeva te ziek om te dansen. Hij en ik brachten Rumjana naar haar onderkomen bij mevrouw Coert in Oegstgeest, en lieten de dokter komen. Die vond nader onderzoek in het Academisch Ziekenhuis nodig. In de loop van de avond kwam mevrouw Coert zeggen dat er vrijwel zeker sprake was van longperforatie, als gevolg van ver ontwikkelde open tuberculose. Rumjana werd opgenomen. Ze kon onmogelijk tegelijk met de groep naar Bulgarije reizen. Dat veroorzaakte paniek bij de groepsleiding, die erop stond dat ze met de groep de trein naar huis zou nemen. Volgens de artsen zou ze dat niet overleven. De groep was niet verzekerd tegen ziektekosten en probeerde tevergeefs ons te laten betalen. Die rekening nam de attaché over.

We vermoedden dat de hele groep moest worden doorgelicht. De medici wilden zich daarover niet meteen uitspreken. Na een paar dagen werd dat vermoeden bevestigd, maar men was het niet eens over de te volgen gedragslijn. Nu eens moesten alle Bulgaren en Nederlanders op korte termijn worden doorgelicht, dan weer alleen de Bulgaren, of alleen directe contacten van Rumjana, of toch maar iedereen. Uiteindelijk hoefde niemand doorgelicht te worden, maar het geplande optreden in het Academisch Ziekenhuis moest worden geschrapt.

Dit alles leidde tot grote consternatie en verslagenheid bij de leiding van de gasten en ons. Ter voorkoming van onrust wilde de Bulgaarse leiding de groep niet inlichten. De meeste Nederlanders werden nog niet ingelicht, in afwachting van duidelijke instructies uit het ziekenhuis. Doordat Rumjana meteen werd opgenomen, had bijna niemand van ons direct contact met haar gehad.

De volgende ochtend namen Meia Burgerjon en Hans Wortman de Bulgaren mee naar Menken's Melkfabriek in Wassenaar, waar ze een aardige rondleiding kregen. 's Middags was iedereen vrij, aten we samen in het Volkshuis en was er bal in de gymnastiekschool aan de Pieterskerkgracht. De avondmaaltijd werd verzorgd door een groep meisjes en jongens onder leiding van Marijke Bakker. Juffrouw Leemans, Bulgaarse leider Deneo Karadenev en ik zeiden wat, en er werd gezongen door de Bulgaarse zanger en zangeres. Twee gasten ontbraken, omdat ze zich niet lekker voelden. Thijs reed er heen, uiteraard samen met onze tolk, Nora Lambrechts, die nodig was bij het bezoek van de dokter.

We hadden die avond willen dansen in de prachtige gymzaal van de Louise de Coligny HBS en hadden daarvoor toestemming van de Sportstichting en de directrice, maar de beheerder stelde onmogelijke eisen. Daardoor moesten we genoegen nemen met kale zaal van de Gymnastiekschool, die we zo versierden dat hij er feestelijk uit kwam te zien. Het werd een rommelig bal. Dansleider Thijs kwam te laat door het bezoek aan de zieken, en er was onrust onder de Bulgaren, doordat we nog niet wisten wat Rumjana mankeerde. We besloten het programma voor dinsdag te schrappen en iedereen vrij te geven.

Die dag gingen Nora, José en Wim Lubbers, Thijs en ik, samen met de leiders van de Bulgaarse groep naar de Bulgaarse handelsmissie in Den Haag, om de door Rumjana's ziekte veroorzaakte problemen te bespreken. Tevoren had ik het NEVO bestuur ingelicht, dat contact opnam met de handelsmissie en met het openluchttheater in Doorn, waar de Bulgaren die dag zouden optreden. De Bulgaren wilden nog steeds dat Rumjana samen met de groep zou terugreizen per trein, wat de consequenties daarvan ook zouden zijn. Dat was onbegrijpelijk en onacceptabel voor ons. Uiteindelijk werd men het erover eens, dat de ziektekosten betaald zouden worden door de handelsmissie en dat Rumjana deze week nog per auto naar Brussel zou worden gebracht, om vandaar naar Varna te vliegen.

Ook daartegen hadden wij bezwaar, omdat de doctoren hadden gezegd, dat zij niet kon worden vervoerd en in het AZL moest blijven. Uiteindelijk gaven ze toch toestemming tot vervoer. De voorstelling in Doorn werd verschoven naar donderdagavond. Hoe het in Bulgarije verder ging met Rumjana weten wij niet.

Op woensdagochtend namen we onze gasten mee naar de Leidse markt en 's middags reden ze via het oude centrum van Delft naar Naaldwijk. Daar zagen ze de groenteveiling en kregen ze een rondleiding door het proefstation voor de glastuinbouw, met bloemen voor de meisjes. 's Avonds traden ze op in het Haagse Zuiderpark. Na afloop zeiden de leiders dat de dansers te moe waren voor een goed optreden. Zij wilden ze sparen voor hun slotoptreden in Amsterdam en daarom het hele verdere dansprogramma laten vallen, inclusief het uitgestelde optreden in Doorn. Daarover vielen harde woorden tussen zakelijk leider Petar Jancev en mij, maar de dansers waren toen al naar huis gestuurd door de andere leiders, met de mededeling, dat ze donderdag vrij hadden.

Donderdagochtend maakten de musici en de zangers een grammofoonopname in Heemstede. In alle vroegte stelde ik het NEVO bestuur op de hoogte van de nieuwe moeilijkheden. Het secretariaat lichtte de Bulgaarse handelsmissie in en de NEVO voorzitter ging naar Heemstede. Hij stelde de groep voor de keus op staande voet te vertrekken, of te blijven en het afgesproken programma af te werken. Als stok achter de deur legde de NEVO tot vrijdagavond beslag op het honorarium voor de grammofoonplaat. De leider van de Bulgaren kreeg telefonisch een uitbrander van de handelsattaché.

Onze gasten moesten 's middags overal vandaan worden gehaald voor het optreden in Doorn. Tot mijn verbazing lukte dat wonderwel, hoewel sommigen uit de stad, van het strand of uit het zwembad moesten worden gehaald. De stemming was natuurlijk niet best. Wij probeerden het moreel op te vijzelen door een goede verzorging in de bus en dergelijke. De door het openluchttheater aangeboden maaltijd was voortreffelijk, maar het publiek was waardeloos, voornamelijk vakantiegangers uit Amsterdam met veel blèrende kinderen. Na terugkomst zei de Bulgaarse leiding tegen de dansers, dat ze op vrijdag om half tien present moesten zijn, terwijl de tolk duidelijk had gezegd, dat wij per sé om negen uur moesten vertrekken, om niet te laat in Breukelen te komen.

We reden door het groene hart naar Breukelen, waar we geweldig werden ontvangen door het VVV. De Bulgaren zouden hier 's middags een kort optreden geven. Als contraprestatie kregen ze een goede warme maaltijd en een rondrit in rijtuigen door de Vechtstreek. Op het VVV was niets aan te merken en die rondrit werd voor de Bulgaren een hoogtepunt van hun bezoek aan Nederland, maar hun leiders halveerden onaangekondigd hun optreden en de dansers spaarden zich duidelijk voor het slotoptreden in Amsterdam, wat grandioos was. Ik had dit bezoek geregeld met het VVV en kreeg achteraf terecht het ongenoegen van Breukelen en een rekening voor niet geleverde prestaties op mijn bord. Na veel gedoe betaalde de NEVO die rekening.

Na het optreden in Amsterdam namen de Bulgaren nogmaals afscheid van de Amsterdamse volksdansers, bij wie zij gedurende de eerste week te gast waren geweest. Daardoor kwamen we zo laat terug in Leiden, dat er geen lijnbussen meer reden. De bedrijfsleider van ELTOURS bestuurdte zelf de bus en was zo vriendelijk, allen af te zetten in de buurt van hun logeeradres. Wat was ik die man dankbaar!

Op hun laatste dag hoefden de Bulgaren gelukkig niet meer op te treden, doordat Rumjana's ziekte het geplande optreden in het ziekenhuis onmogelijk had gemaakt. Overdag waren ze vrij en 's avonds was het slotbal in de schitterend opgesierde Gymnastiekschool. Het verliep gelukkig geanimeerd en zonder incidenten, al werd er wat veel bier gedronken en besteedden veel Bulgaren meer aandacht aan hun stoel en het andere geslacht dan aan het dansen. Jan-Hein Griffioen, Marijke Bakker, Thijs Loosjes en Deneo Karadenev leidden het dansen; Hanneke Wijnmaalen begeleidde op haar accordeon. Aan het slot werden souvenirs uitgedeeld en werd het obligate woord gevoerd door LJA voorzitter Zunderman, Deneo, Thijs en mij.

De volgende dag zouden de Bulgaren vertrekken met de ochtendtrein, maar die kon niet iedereen halen, zodat het de avondtrein werd. 's Morgens werden de zes grote kisten met rekwisieten per bakfiets naar het station gebracht. 's Avonds werden onze gasten door een grote schare Leidenaren uitgewuifd. Eén meisje wilde niet terug, maar vertrok natuurlijk toch. Ik had Deneo c.s. liefst een trap na willen geven, naar dat gebeurde uiteraard ook niet.

Terugblik

Ongeveer zestig leden van Oud Poelgeest en Misirlou werkten actief mee aan de totstandkoming en uitvoering van de Bulgaarse week. De gastouders zorgden voor huisvesting en voeding van de Bulgaren, en vaak voor lokaal transport, begeleiding en uitstapjes in hun vrije tijd.

Nora Lambrechts was een enthousiaste, onmisbare tolk. Ze was student Slavische talen in Skopje (Macedonië), volksdanste niet, en was die zomer maar 1 maand in Nederland, waarvan ze spontaan tien dagen aan het festival en de Bulgaarse week gaf. De botte Bulgaarse leiders maakten dat een ondankbare klus, maar toch tolkte ze ook tijdens het volgende festival, in 1978.

Marijke Bakker leidde de helpers uit Misirlou, deed al het tikwerk, verzorgde de gezamenlijke maaltijd, en grossierde in goede ideeën.

Lies Ouwerkerk ontwierp het rode programmaboekje, waarvan de NEVO zo gecharmeerd was, dat ze de vorm en de kleur gebruikte voor het eerstvolgende jaarverslag. Lies had nog meer artistieke ideeën, en stond altijd klaar om te helpen.

Dick van der Horst ontwierp onze souvenirs voor de Bulgaren en begeleidde de fabricage ervan.

Tijdens de Bulgaarse Week was het contact tussen Bulgaarse dansers, musici en Leidenaren prettig, al werd het bemoeilijkt door het taalprobleem. Vrijwel geen Bulgaar sprak een voor ons begrijpelijke taal. De contacten met de leiding van de groep waren moeizaam en vaak onaangenaam. De Bulgaarse leiders waren botteriken, die gewend waren hun zin te krijgen. Ze hielden zich niet aan afspraken. Meer dan eens moesten het NEVO bestuur en de Bulgaarse handelsattaché hen dwingen te gehoorzamen. Gelukkig hadden we in Nora Lambrechts een enthousiaste, onvermoeibare tolk. Zij was onmisbaar. Dansleider Deneo Karadenev logeerde bij mijn gezin. Daar gedroeg hij zich als een hork, door bijvoorbeeld zonder een woord de deur uit te lopen, als het opgediende avondeten hem niet aanstond.

Dat wij ervoor kozen onze Bulgaren in de week na het festival te gast te hebben was een slechte keus. Na de eerste week en het inspannende festival was de groep bekaf en werden een paar dansers ziek, één heel ernstig. Toch moesten ze als spectaculaire groep bijna elke avond ergens optreden om geld in het laatje te brengen, ter bestrijding van de festivalkosten van de NEVO. Daardoor was er overdag weinig met ze te beginnen en moesten veel punten van het door ons verzonden dagprogramma vervallen.

Financieel gezien liep de week goed af, ondanks de programmawijzigingen, die de begroting ontwrichtten. We hadden 250 gulden voor de week gereserveerd, en vermeerderden dat later met het batig saldo van het Hemelvaartsbal (ongeveer 100 gulden). Achteraf hoefden we daarvan maar 38 gulden te gebruiken, doordat we van het Comité Internationale Uitwisselingen een garantie van 375 gulden kregen, en dat bedrag ons na afloop als subsidie werd toegekend. Dank U wel, vader Zunderman!

Dansprogramma van Oud Poelgeest (1956-1960) voor zover ik het in 2016 kon reconstrueren

Amerikaans

Black Hawk Waltz
Hinky Dinky
Mexikaanse wals
Ocean Wave
Patticake polka
Virginia reel

Baltisch

Eide Ratas
Polka Klumpakojis

Bulgaars

Tropanka

Duits

Geestländer Waltz
Kreuz König
Rheinländer zu Dreien
Windmüller

Engels en Schots

Bonny Breast Knots
Cumberland Square
Gay Gordons
La Russe Quadrille
Pant Corlan yr Wyn
Road to the Isles

Frans

Bourrée croisée
Jibidi Jibida
Mai Mai

Grieks

Jerakina
Misirlou

Israëlish

Dodi Li
Hanoded
Harmonica
Hinematov
Hora Agadati
Iti Milwanon
Ken yovdu
Kuma Echa14
Lech, Lech Lamidbar
Mayim Mayim
Ozi Vezimrat Yau
Shiboleth Basadeh
Simi Yadech

Italiaans

Napolitaanse Tarantella

Joegoslavisch

Bela Rada
Čačak
Čukarička kolo

Djacko kolo

Ersko kolo
Nebesko kolo
Plješćavač
Rumunsko kolo
Sarajevka kolo

Mexikaans

Corrido
Fado Blanquita
Mexikaanse wals

Nederlands

Horlepiep
Jan Klaassen

Oostenrijks

Annen Polka
Haidauer Schuhplattler
Zillertaler Ländler

Pools

Kujawiak

Portugees

Fado Blanquita

Roemeens

Alunelul

Russisch

Alexandrovski
Espan
Karapyet
Kohanochka
Korobushka
Troika

Scandinavisch

Familiewals
Hambo
Jämt Polska
Mannetje in de Val
Napoleon
Noorse polka
Oxdansen
Reinlendar
Telemark Schottische
Toting
Totur
Trommelwals
Varsovienne
Zweedse Maskerade

Tsjechisch

Tsjechische Beseda
Doudlebska Polska

